

«Вибір професії, або Задача з багатьма невідомими»

У житті кожного з нас є момент, коли необхідно прийняти для себе одне з найважливіших рішень – вибрати справу до душі, за покликанням, тобто професію. Вибір професії, вступ до самостійного трудового життя іноді недаремно називають другим народженням. Адже від того, наскільки правильно зроблено вибір професії, залежить суспільна цінність людини, її місце серед людей, задоволеність професійною діяльністю, фізичне і психологічне здоров'я і, насамкінець, радість і щастя.

З цього приводу відомий український педагог і психолог *К.Д.Ушинський* писав: *«Якщо ви вдало виберете працю і вкладете в неї свою душу, то щастя саме вас знайде»*. Займатися ж не своєю справою важко. Втрачається інтерес, людина перевтомлюється, перенапружується, рахує кожну хвилину, коли закінчиться робочий день. У працівника виникає незадоволеність професійною діяльністю, знижується продуктивність і якість праці. Таким чином, помилка, допущена при виборі професії, це не тільки особиста невдача людини, але й невдача суспільства.

Рішення про вибір професії повинно бути свідомим, вільним і прийматися самостійно. Але це не означає, що в процесі вибору професії не потрібно зважати на поради старших і більш досвідчених людей (учителя, класного керівника, батьків). Адже завдання вибору професії набагато складніше будь-якого навчального завдання, тому що для його вирішення необхідно враховувати багато складових, про які людина, яка обирає професію, навіть не підозрює. Справа ще й в тому, що при вирішенні проблеми вибору професії ніде «підглянути», як це можна зробити при вирішенні навчальної задачі. У правильності вибору професії переконуються через місяці, а іноді і роки, а це дуже дорога ціна за поспішне рішення.

Усі ці обставини свідчать про те, що для свідомого і самостійного вибору професії необхідні знання і наявність багатьох можливих варіантів вибору, уявлення про те, яких особистісних якостей, здібностей вимагає та чи інша професія, які можливості вони забезпечують людині для професійної кар'єри і чи є попит на спеціалістів за тією чи іншою професією на ринку праці.

Отже, ваша дитина, напевно, визначилася з вибором майбутньої професії. Можливо навіть знає до якого навчального закладу вступати. Перехід від шкільного життя до студентського стане легшим, якщо діяти за наперед складеним планом. І кому як не Вам допомогти його реалізувати. Адже вибір дітьми майбутньої професії значною мірою залежить від Вашої позиції. Ваш життєвий та трудовий досвід, авторитет, рівень матеріального забезпечення сім'ї значно впливають на професійне самовизначення дитини.

Зверніть увагу:

- Діти завжди потребують допомоги дорослих, навіть якщо Вам так не здається.
- Батьківська допомога у виборі професії не повинна бути нав'язливою. Не намагайтеся підмінити бажання дитини своїм власним бажанням.
- Прислухайтесь до намірів та прагнень своїх дітей. Зверніть увагу на їх інтереси, нахили та здібності.
- Перш, ніж порадити дитині ту чи іншу професію, Ви повинні твердо знати, що вона не протипоказана їй за станом здоров'я.
- Займайтеся самовдосконаленням, читайте літературу профорієнтаційного змісту.
- Зберіть якомога більше інформації про професію, яка зацікавила Вашу дитину, та про суміжні з нею професії (спеціальності).

Щоб обговорити питання вибору професії та вступу Вашої дитини до навчального закладу, оберіть час, коли ніхто нікуди не квапиться, всі налаштовані на відверту розмову.

- **уточніть у дитини, яку спеціальність вона хоче набути і в якому навчальному закладі.** Безумовно, право вибору за нею. Але спробувати застерегти її від необдуманих рішень Ви повинні. Наприклад, у випадку, коли дитина хоче вступити на факультет «за компанію» з друзями. Звертатися до вузу лише тому, що до нього вступає найкращий друг недалекоглядно. І набуття нелюбимої спеціальності, і робота за цією професією будуть справжньою каторгою: чи вартий друг таких жертв?;

- **запропонуйте дитині альтернативу.** Часто підлітки прагнуть до певного міста, вважаючи, що лише там зможуть вчитися і набувати обрану професію. Це поширена помилка. Наприклад, дехто думає, що найкращі спеціалістів готують у столиці. А між тим, напевно, у Вашому обласному центрі (або в інших містах, що знаходяться неподалік) навчають не гірше, а конкурс там набагато менший;

- **допоможіть дитині знайти оптимальний варіант навчального закладу.** Шанси стати студентом збільшуються, якщо подати заяви і документи на «споріднені» факультети одного або навіть різних навчальних закладів. Це додасть впевненості Вашій дитині на екзаменах. У такому випадку до одного закладу здають оригінал атестату, а в інші – нотаріальні завірени копії;

- **зберіть необхідну інформацію.** Дізнайтеся, де знаходяться обрані навчальні заклади, телефони приймальних комісій. Подзвоніть або відвідайте їх і поцікавтеся правилами прийому, краще навіть здобути їх копію, щоб вдома не поспішаючи вивчити.

Придбайте програми для вступників з екзаменаційних предметів.

Якщо передбачається поїздка до іншого міста, вясніть маршрут від вокзалу до навчального закладу. По можливості визначтеся, де буде жити Ваша дитина і де буде готуватися до екзаменів;

- **підготуйте документи.** Фотокартки, документи, їх нотаріально завірени копії зберіть якомога раніше, щоб потім, коли кожна хвилина важлива, не відстоювати величезні черги і, поспішаючи, нічого не забути.

Зазвичай до приймальної комісії подають:

- ✓ заяву на ім'я ректора (директора) навчального закладу;
- ✓ документ державного зразка про повну (чи неповну) середню освіту (оригінал чи нотаріально завірену копію);
- ✓ медичну довідку (форма 086/У);
- ✓ 6 фотокарток розміром 3 x 4;
- ✓ паспорт (чи свідоцтво про народження, якщо дитині не виповнилося 16 років), військовий квиток (чи приписне свідоцтво) вступники пред'являють особисто;
- ✓ якщо діти мають пільги, передбачені законодавством України необхідно у встановлений термін (уточніть наперед) повідомити про це приймальну комісію. Діти з сільської місцевості за цільовим направленням рай- або облдержадміністрацій приймаються за окремим конкурсом (квота, залежно від навчального закладу – 25-75 %). Якщо за цим конкурсом не проходять, можуть приймати участь на загальних підставах.

Таким чином, справді вільний і правильний вибір професії буде кращим тоді, коли рішення приймається зі знанням усіх «за» і «проти». Іноді учні до свободи вибору підходять за принципом «вільному – воля» або «хочеш – вибирай будь-яку». Але це дуже хибний підхід. Справді вільний вибір професії буде лише в тому випадку, якщо рішення приймається зі знанням справи. Один із класиків писав: *«свобода волі означає... не що інше, як здатність приймати рішення зі знанням справи»*. Таким чином, вибір професії являє собою активний процес свідомого прийняття рішення, що передбачає:

- усвідомлення того, що праця є обов'язком кожної людини;
- знання професій, вимог, які вони пред'являють до працівника;
- наявність певних інтересів, нахилів, здібностей; індивідуально-психологічних якостей, знання їх і правильна самооцінка;
- знання потреб ринку праці в тих чи інших спеціальностях.